

บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส ในการบริหารราชการแผ่นดิน*

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN PROMOTING TRANSPARENCY IN PUBLIC ADMINISTRATION

ชูชิต ชัยทวีป¹, พงษ์พิพัฒน์ มัลลิกะมาลย์², ธนพันธ์ พูลชอบ³, วดีธ ยลชื่น⁴, นริดา พรนาคสอนโกษา⁵
และ ชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์⁶

Chuchit Chaithaweep¹, Pongpipat Mallikamal², Thanapan Phoonchob³, Wadit Yoncheaun⁴,
Narida Ponnaksonkosa⁵ and Chairat Chanthanadit⁶

¹⁻⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁶Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author's Email: watshie@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 19 พฤษภาคม 2568

Received 14 May 2025; Revised 17 May 2025; Accepted 19 May 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน และ 2. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 40 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรภาคประชาสังคม 15 คน ผู้บริหารภาครัฐ 10 คน นักวิชาการ 10 คน และตัวแทนภาคประชาชน 5 คน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

Citation:

* ชูชิต ชัยทวีป, พงษ์พิพัฒน์ มัลลิกะมาลย์, ธนพันธ์ พูลชอบ, วดีธ ยลชื่น, นริดา พรนาคสอนโกษา และ ชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์.

(2568). บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(4), 261-278.

Chuchit Chaithaweep, Pongpipat Mallikamal, Thanapan Phoonchob, Wadit Yoncheaun,

Narida Ponnaksonkosa and Chairat Chanthanadit. (2025). The Role Of Civil Society Organizations In

Promoting Transparency In Public Administration. Modern Academic Development and Promotion Journal,

3(4), 261-278.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์แก่นสาระสำคัญ (Thematic Analysis)

ผลวิจัยพบว่า 1. องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การติดตามตรวจสอบภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลและเครือข่ายเฝ้าระวัง 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนโดยการพัฒนาศักยภาพและสร้างเครือข่ายระดับชุมชน 3) การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมความโปร่งใส และ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ 2. แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพองค์กรทั้งด้านบุคลากรและการระดมทุน 2) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วม 3) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในระดับนโยบายและระหว่างประเทศ และ 4) การปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีมาตรฐานและสามารถวัดผลได้ ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลติดตามการใช้งบประมาณแบบ Real-time และการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสำหรับผู้ตรวจสอบภาคประชาชน

คำสำคัญ: องค์กรภาคประชาสังคม, ความโปร่งใส, การบริหารราชการแผ่นดิน

Abstract

This research aims to: 1) study the role of civil society organizations in promoting transparency in public administration, and 2) propose guidelines for developing the role of civil society organizations in promoting transparency. The study employed qualitative research methodology, collecting data from 40 key informants comprising 15 civil society organization executives, 10 government administrators, 10 academics, and 5 public representatives through in-depth interviews, focus group discussions with 8 experts, and relevant document analysis. Data analysis was conducted using content analysis and thematic analysis.

The findings revealed that: 1) Civil society organizations play four crucial roles: 1) government monitoring and oversight through digital systems and

vigilance networks, 2) strengthening public sector engagement through capacity building and community-level networks, 3) policy and legal advocacy for transparency promotion, and 4) building cooperative networks both domestically and internationally. 2) Guidelines for developing and improving the role of civil society organizations in promoting transparency encompass four areas: 1) organizational capacity development in terms of personnel and fundraising, 2) digital technology application for data analysis and public participation, 3) collaboration network development at policy level and internationally, and 4) operational mechanism improvement for standardization and measurable outcomes. The research findings led to significant policy recommendations, including the establishment of a support fund for civil society organizations, development of real-time digital platforms for budget monitoring, and creation of standardized training programs for public auditors.

Keywords: civil society organizations; transparency; public administration

บทนำ

ความโปร่งใสในการบริหารราชการเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของธรรมาภิบาลที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่แนวคิดระบบราชการสมัยใหม่ของ Weber (1922) ที่เน้นความเป็นทางการและกฎระเบียบ จนถึงการใช้รัฐประบบราชการในช่วงทศวรรษ 1980 ที่ Hood (1991) ได้เสนอหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม Rhodes (1997) วิพากษ์ว่าแนวคิดดังกล่าวยังคงมุ่งเน้นประสิทธิภาพภายในระบบราชการมากเกินไป โดยละเลยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1990 เมื่อ World Bank (1992) เสนอแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ต่อมา UNDP (1997) ได้พัฒนารอบแนวคิดที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของธรรมาภิบาล โดยเฉพาะความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม Stiglitz (1999) ชี้ให้เห็นว่าความโปร่งใสเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากขาดกลไกการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ

O'Neill (2006) ที่วิพากษ์ว่าความโปร่งใสอาจกลายเป็นเพียงพิธีกรรมทางการบริหาร หากไม่มีการเสริมพลังให้ประชาชนสามารถใช้ข้อมูลในการตรวจสอบได้จริง

ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา Rose-Ackerman (1999) ชี้ให้เห็นความสำคัญขององค์กรภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมความโปร่งใส แต่ Doig และ McIvor (2003) วิพากษ์ว่าองค์กรเหล่านี้มักประสบปัญหาด้านทรัพยากรและความยั่งยืนในประเทศไทย Pongsapan (2000) ศึกษาพบว่า องค์กรภาคประชาสังคมมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษ 1960 แต่ Pathmanand (2001) ชี้ให้เห็นข้อจำกัดด้านความเป็นอิสระและการแทรกแซงทางการเมือง

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 เปิดโอกาสใหม่ในการส่งเสริมความโปร่งใส โดย Meijer (2009) เสนอแนวคิด “ความโปร่งใสดิจิทัล” (Digital Transparency) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีในการเปิดเผยข้อมูล อย่างไรก็ตาม Bannister และ Connolly (2011) เตือนว่าเทคโนโลยีอาจสร้างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล หาก Piotrowski (2007) เสนอว่าต้องพัฒนาทั้งกรอบกฎหมายเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่กันไป

งานวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายขอบเขตการศึกษาความโปร่งใสในมิติต่าง ๆ Grimmelikhuijsen และ Meijer, (2014) ศึกษาผลกระทบของความโปร่งใสต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ขณะที่ de Fine Licht, (2014) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความโปร่งใสและความชอบธรรมทางการเมือง งานวิจัยล่าสุดของ Cucciniello et al, (2017) และ Worthy, (2017) ยืนยันความสำคัญขององค์กรภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนความโปร่งใส แต่ Bauhr และ Grimes, (2022) ชี้ให้เห็นความท้าทายใหม่ในยุคข้อมูลข่าวสาร ทั้งการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ และความซับซ้อนของการตรวจสอบข้อมูล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสของการบริหารราชการไทย โดยวิเคราะห์ทั้งความสำเร็จ ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย นอกจากนี้ การวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการส่งเสริมธรรมาภิบาล และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารราชการไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความโปร่งใสและธรรมาภิบาล

Hood, (2006) ได้ศึกษาวิวัฒนาการของแนวคิดความโปร่งใสในการบริหารภาครัฐ โดยชี้ให้เห็นว่าความโปร่งใสมีรากฐานมาจากแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยที่เน้นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย อย่างไรก็ตาม Hood วิพากษ์ว่าความโปร่งใสในยุคแรกมักถูกจำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายเท่านั้น ข้อวิพากษ์นี้สอดคล้องกับงานของ O'Neill, (2006) ที่เตือนว่าการเปิดเผยข้อมูลเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากประชาชนไม่สามารถเข้าใจและใช้ข้อมูลนั้นได้จริง

Meijer, (2012) ได้พัฒนาแนวคิดนี้ต่อโดยเสนอกรอบการวิเคราะห์ความโปร่งใสที่ครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล (Access) ความเข้าใจได้ (Comprehension) และการนำไปใช้ (Usability) งานของ Meijer มีจุดแข็งคือการเสนอตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้กับบริบทประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความพร้อมของประชาชน

2. พัฒนาการของภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส

Ungsuchaval และ Ariyasirichot, (2023) ได้ศึกษาพัฒนาการของภาคประชาสังคมไทยตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จนถึงปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นการเปลี่ยนผ่านจากขบวนการภาคประชาชนสู่การเป็นองค์กรที่ทำงานร่วมกับภาครัฐอย่างเป็นทางการมากขึ้น งานชิ้นนี้มีจุดแข็งคือการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในช่วงเวลาต่าง ๆ แต่ยังคงขาดการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อความเป็นอิสระและประสิทธิภาพในการทำงาน

Galdino และคณะ, (2023) ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมในละตินอเมริกา พบว่าการทำงานแบบ Bottom-up ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนมีประสิทธิผลมากกว่าการทำงานแบบ Top-down งานวิจัยชิ้นนี้มีคุณูปการสำคัญในการเสนอตัวแบบการทำงานที่เป็นรูปธรรม แต่มีข้อจำกัดในการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของแต่ละรูปแบบ

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส

Firman และคณะ, (2024) ศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส งานชิ้นนี้มีจุดเด่นคือการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้ยังขาดการวิเคราะห์ความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่อาจกีดกันผู้ด้อยโอกาสจากการมีส่วนร่วม

Romero, (2023) นำเสนอกรอบแนวคิดการใช้ Big Data และ AI ในการตรวจสอบการทำงานภาครัฐ โดยเน้นการวิเคราะห์รูปแบบที่ผิดปกติในการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้งบประมาณ แม้งานชิ้นนี้จะมีความก้าวหน้าในเชิงเทคนิค แต่ยังขาดการอธิบายประเด็นจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้

4. ความท้าทายและข้อจำกัดในการทำงาน

Ofosu-Peasah, (2023) ศึกษาความท้าทายด้านการระดมทุนขององค์กรภาคประชาสังคมในประเทศกำลังพัฒนา งานชิ้นนี้มีคุณูปการสำคัญในการชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพาแหล่งทุนต่างประเทศอาจส่งผลต่อความยั่งยืนและการกำหนดวาระการทำงานขององค์กร อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังไม่ได้นำเสนอทางออกที่เป็นรูปธรรมสำหรับปัญหานี้

Banchuk-Petrosova และ Madryha, (2024) วิเคราะห์ข้อจำกัดเชิงสถาบันในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคม งานชิ้นนี้มีจุดแข็งคือการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบผ่านกรอบทฤษฎีสถาบันนิยมใหม่ แต่ยังขาดการเสนอแนวทางการปรับปรุงกลไกความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม

5. แนวโน้มและทิศทางในอนาคต

Kashukeeva-Nusheva, (2024) ศึกษาแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพภาคประชาชนในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน งานชิ้นนี้มีคุณค่าในการนำเสนอโมเดลการพัฒนาศักยภาพที่สามารถขยายผลได้ แต่ยังขาดการประเมินความคุ้มค่าและความยั่งยืนของโครงการ

Ruvalcaba-Gomez และ Renteria, (2020) วิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในยุคดิจิทัล งานชิ้นนี้มีประโยชน์ในการชี้ให้เห็น

โอกาสจากการพัฒนาเทคโนโลยี แต่ยังไม่ได้อภิปรายความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างเพียงพอ

Kamwela, (2022) ศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในประเทศแทนซาเนีย ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคมกับหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางการสร้างระบบนิเวศของการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการขยายผลไปสู่บริบทที่มีความแตกต่างทางการเมืองและวัฒนธรรม

การทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีการศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสอย่างกว้างขวาง แต่ยังมีช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนากลไกความร่วมมือที่ยั่งยืน การรับมือกับความท้าทายด้านเทคโนโลยี และการสร้างดุลยภาพระหว่างความเป็นอิสระกับการทำงานร่วมกับภาครัฐ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน

2. แหล่งข้อมูล

2.1 การศึกษาเชิงเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ รายงานประจำปี และเอกสารเผยแพร่ขององค์กรภาคประชาสังคมด้านความโปร่งใส ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (40 คน) การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงร่วมกับวิธีการแบบลูกโซ่ (Purposive and Snowball Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรภาคประชาสังคมจำนวน 15 คน ผู้บริหารภาครัฐจำนวน 10 คน นักวิชาการจำนวน 10 คน และตัวแทนภาคประชาชนจำนวน 5 คน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์อย่างรอบคอบ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติสำคัญ ได้แก่ ต้องมีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการไม่น้อยกว่า 5 ปี มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในระดับสาธารณะ และได้รับการยอมรับจาก

ผู้เกี่ยวข้องในแวดวงวิชาชีพหรือชุมชน ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้ง น่าเชื่อถือ และสะท้อนมุมมองที่หลากหลายจากผู้มีบทบาทโดยตรงในประเด็นการศึกษา

2.3 การสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านธรรมาภิบาล 2 คน ผู้แทนองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน 2 คน ผู้บริหารหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ 2 คน และผู้แทนสื่อมวลชนที่ทำงานด้านการตรวจสอบภาครัฐ 2 คน เพื่อร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะต่อผลการวิจัยเบื้องต้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผสมผสานลักษณะของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบเปิดเสรี โดยมีกรอบคำถามหลักที่ชัดเจนแต่ยังคงความยืดหยุ่นในการขยายประเด็นและตั้งคำถามเพิ่มเติมตามบริบท ในขณะที่แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดเก็บข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มอย่างเป็นระบบ โดยบันทึกข้อคิดเห็น ปฏิสัมพันธ์ และพลวัตของการสนทนาในแต่ละช่วงเวลา และสำหรับแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารนั้นเป็นรูปแบบการบันทึกที่เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบและวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารโดยมีหมวดหมู่สำหรับบันทึกข้อมูลเชิงพรรณนา การตีความ การสังเคราะห์ รวมถึงการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างเป็นระบบ เครื่องมือทั้งสามชนิดนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเนื่องจากช่วยให้ผู้วิจัยเก็บจัดการ และวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานที่เหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐาน เริ่มจากการถอดเทปแบบคำต่อคำเพื่อให้ได้ข้อมูลดิบที่สมบูรณ์ จากนั้นจัดหมวดหมู่ตามประเด็นและกำหนดรหัส รวมถึงสร้างตารางวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างเป็นระบบ ในขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา จะกำหนดหน่วยวิเคราะห์ให้รหัสข้อมูลแต่ละส่วน และจัดกลุ่มเป็นประเด็นย่อยก่อนผสมผสานเป็นประเด็นหลัก นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง การใช้เครื่องมือจึงเก็บข้อมูลหลายวิธี การให้ผู้วิจัยสามคนทำการวิเคราะห์อิสระจากกัน รวมถึงการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ ทำให้การวิจัยนี้มีระบบการตรวจสอบคุณภาพหลายขั้นตอนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลการศึกษาและสนับสนุนการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน” มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน

1. บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส

1.1 การติดตามตรวจสอบภาครัฐ

การพัฒนาระบบติดตามแบบ Real-time: องค์กรภาคประชาสังคมได้พัฒนาระบบติดตามการใช้งบประมาณที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ดังที่ผู้อำนวยการองค์กรเพื่อความโปร่งใส (CSOs-01) กล่าวว่า “เราพัฒนาระบบที่ให้ประชาชนสามารถติดตามการใช้งบประมาณได้แบบ real-time ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้”

กลไกการตรวจสอบเชิงรุกโดยมีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการทุจริตในระดับพื้นที่ครอบคลุม 77 จังหวัด โดยผู้แทนภาคประชาชน (COM-03) เล่าว่า “เครือข่ายของเราทำงานเชิงรุก มีการลงพื้นที่ตรวจสอบโครงการก่อสร้างและการจัดซื้อจัดจ้างอย่างสม่ำเสมอ”

1.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน

โครงการพัฒนาศักยภาพโดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนกว่า 10,000 คนใน 50 จังหวัด ผู้บริหารองค์กรภาคประชาสังคม (CSOs-05) อธิบายว่า “เราเน้นการสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสิทธิและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลมากขึ้น”

การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนโดยก่อตั้งศูนย์เฝ้าระวังความโปร่งใสในระดับชุมชน 150 แห่งทั่วประเทศ นักวิชาการ (ACA-02) ระบุว่า “ศูนย์เหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง”

1.3 การผลักดันนโยบายและกฎหมาย

การปรับปรุงกฎหมายโดยผลักดันการแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้งบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย (EXP-03) กล่าวว่า “การแก้ไขกฎหมายเหล่านี้ช่วยเพิ่มอำนาจให้ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล”

การพัฒนานโยบายสาธารณะโดยจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านความโปร่งใสที่ได้รับ การยอมรับจากรัฐบาล ผู้บริหารภาครัฐ (GOV-02) ยืนยันว่า “ข้อเสนอขององค์กรภาคประชา สังคมมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านธรรมาภิบาลของประเทศ”

1.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายระดับชาติโดยจัดตั้งสภาเครือข่ายธรรมาภิบาลแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิก 200 องค์กร ผู้ประสานงานเครือข่าย (CSOs-08) อธิบายว่า “สภาเครือข่ายเป็นพื้นที่กลางใน การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ”

ความร่วมมือระหว่างประเทศโดยพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ 15 แห่งใน 8 ประเทศ ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ (INT-01) กล่าวว่า “เครือข่ายระหว่างประเทศช่วย ยกระดับมาตรฐานการทำงานและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม

2.1 การพัฒนาศักยภาพองค์กร

การพัฒนาบุคลากรโดยจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเชิงระบบ เน้นการเพิ่มทักษะด้าน ดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาองค์กร (EXP-01) ระบุว่า “การ พัฒนาทักษะบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน โดยเฉพาะ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่”

การบริหารจัดการทรัพยากรโดยพัฒนาระบบการระดมทุนที่ยั่งยืน ผ่านการสร้าง พันธมิตรกับภาคเอกชนและการจัดตั้งกองทุนสนับสนุน ผู้บริหารองค์กร (CSOs-04) อธิบายว่า “เราต้องลดการพึ่งพาแหล่งทุนต่างประเทศ โดยพัฒนาแหล่งทุนในประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน”

2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่โดยพัฒนาระบบ AI และ Machine Learning สำหรับวิเคราะห์แบบแผนการทุจริต ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี (TECH-01) กล่าวว่า “เรากำลัง พัฒนาอัลกอริทึมที่สามารถตรวจจับรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ผิดปกติได้อย่างแม่นยำ”

แพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมโดยสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบและแจ้งเบาะแสการทุจริต ตัวแทนภาคประชาชน (COM-02) เล่าว่า “แพลตฟอร์มใหม่ทำให้การแจ้งเบาะแสและติดตามความคืบหน้าทำได้ง่ายขึ้นมาก”

2.3 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

กลไกความร่วมมือระดับนโยบายโดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ผู้บริหารภาครัฐ (GOV-03) ระบุว่า “คณะทำงานร่วมช่วยสร้างความเข้าใจและลดช่องว่างระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม”

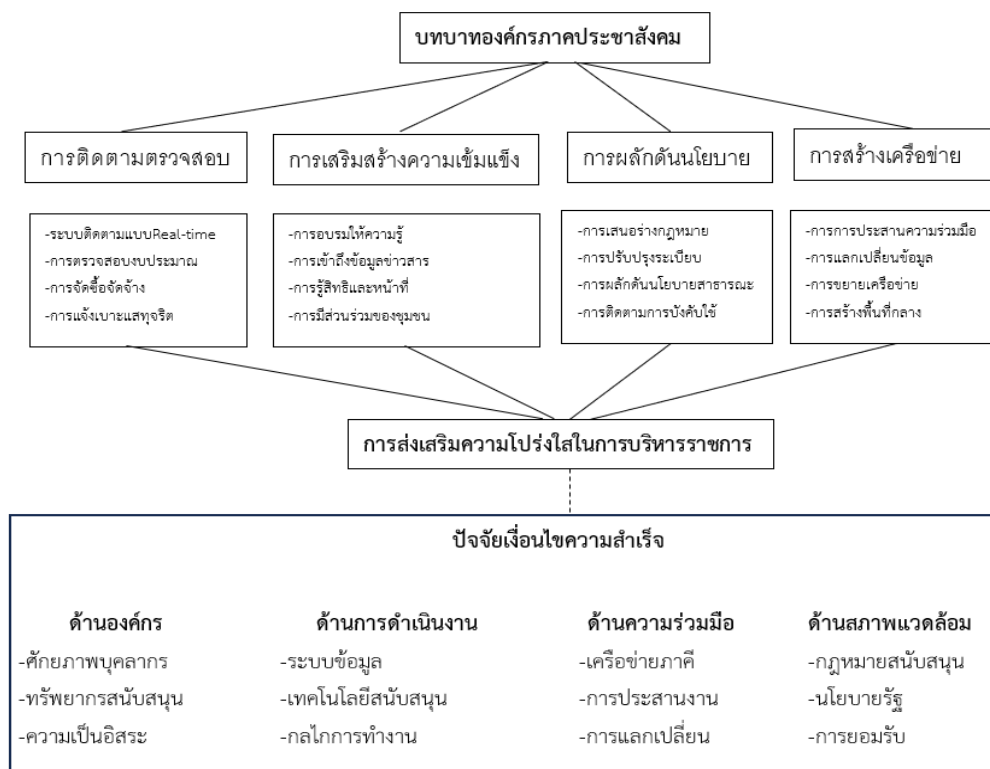
เครือข่ายระหว่างประเทศโดยขยายความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาคและระดับโลก ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ (INT-02) กล่าวว่า “การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างประเทศช่วยยกระดับมาตรฐานการทำงานและแลกเปลี่ยนนวัตกรรมใหม่ ๆ”

2.4 การปรับปรุงกลไกการทำงาน

มาตรฐานการดำเนินงานโดยพัฒนาระบบมาตรฐานการทำงานที่เป็นสากล นักวิชาการ (ACA-04) อธิบายว่า “การมีมาตรฐานที่ชัดเจนช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพในการทำงาน”

การประเมินผลกระทบโดยพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล (EXP-05) ระบุว่า “เราต้องสามารถแสดงผลการทำงานของงานในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างชัดเจน”

ตัวแบบบทบาทองค์กรภาคประชาสังคม

ภาพที่ 1 ตัวแบบบทบาทองค์กรภาคประชาสังคม

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศผ่านกระบวนการหลักสี่ประการ ได้แก่ การติดตามตรวจสอบภาครัฐเพื่อความโปร่งใส การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ กระบวนการเหล่านี้นำไปสู่การวางแผนพัฒนาที่ครอบคลุมสี่ด้านสำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้มีความเข้มแข็ง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงรูปแบบการทำงานให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม เมื่อดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญและท้ายที่สุดจะก่อให้เกิดความเป็นเลิศในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนา

ระบบการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน” จะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใส

1. บทบาทการติดตามตรวจสอบภาครัฐ

การพัฒนาระบบติดตามแบบ Real-time สะท้อนถึงการปรับตัวขององค์กรภาคประชาสังคมในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ Meijer, (2009) เรื่อง “ความโปร่งใสดิจิทัล” อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบประเด็นที่เพิ่มเติมจากงานของ Meijer คือ การใช้ระบบดิจิทัลไม่เพียงเพื่อการเปิดเผยข้อมูล แต่ยังเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และตรวจจับความผิดปกติ สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้อำนวยการองค์กรเพื่อความโปร่งใส (CSOs-01) ที่ว่า “ระบบของเราไม่เพียงแสดงข้อมูล แต่ยังช่วยวิเคราะห์รูปแบบการใช้งานที่อาจนำไปสู่การทุจริต”

2. บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน

การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังความโปร่งใสในระดับชุมชน 150 แห่ง แสดงให้เห็นการพัฒนาที่ก้าวหน้ากว่างานวิจัยของ Galdino และคณะ, (2023) ที่เน้นเฉพาะการทำงานแบบ Bottom-up โดยผลการวิจัยนี้พบว่า การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นสถาบัน (Institutional Infrastructure) มีความสำคัญต่อความยั่งยืนของการมีส่วนร่วม ดังที่นักวิชาการ (ACA-02) ระบุว่า “ศูนย์เฝ้าระวังเป็นโครงสร้างถาวรที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นระบบและต่อเนื่อง”

3. บทบาทการผลักดันนโยบายและกฎหมาย

ความสำเร็จในการผลักดันการแก้ไข พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ แสดงให้เห็นพัฒนาการที่สำคัญของภาคประชาสังคมไทย สอดคล้องกับงานของ Ungsuchaval และ Ariyasirichot, (2023) ที่พบว่าองค์กรภาคประชาสังคมไทยมีวิวัฒนาการจากการเคลื่อนไหวภาคประชาชนสู่การเป็นหุ้นส่วนเชิงนโยบาย (Policy Partnership) อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญ

ด้านกฎหมาย (EXP-03) ชี้ให้เห็นความท้าทายว่า “การผลักดันกฎหมายต้องรักษาสมดุลระหว่างการเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐและการรักษาความเป็นอิสระในการตรวจสอบ”

4. บทบาทการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

การจัดตั้งสภาเครือข่ายธรรมาภิบาลแห่งชาติที่มีสมาชิก 200 องค์กร เป็นนวัตกรรมเชิงสถาบันที่น่าสนใจ แตกต่างจากงานของ Ruvalcaba-Gomez และ Renteria, (2020) ที่เน้นเฉพาะความร่วมมือแบบทวิภาคี ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างพื้นที่กลาง (Neutral Platform) สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความโปร่งใส

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาบทบาทองค์กรภาคประชาสังคม

1. การพัฒนาศักยภาพองค์กร

แผนพัฒนาบุคลากรที่เน้นทักษะดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนการปรับตัวที่สำคัญ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Romero, (2023) เกี่ยวกับการใช้ Big Data และ AI ในการตรวจสอบภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความท้าทายด้านการระดมทุน ซึ่งต้องการโมเดลการเงินที่ยั่งยืนกว่าที่ Ofosu-Peasah, (2023) ได้นำเสนอไว้

2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การพัฒนาระบบ AI สำหรับวิเคราะห์แบบแผนการทุจริตแสดงให้เห็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ยังคงมีความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำดิจิทัล สอดคล้องกับคำเตือนของ Bannister และ Connolly, (2011) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี (TECH-01) ยืนยันว่า “การพัฒนาเทคโนโลยีต้องคำนึงถึงการเข้าถึงและการใช้งานของประชาชนทุกกลุ่ม”

3. การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

การขยายความร่วมมือระหว่างประเทศใน 8 ประเทศแสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สอดคล้องกับแนวคิดของ Kashukeeva-Nusheva, (2024) เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ข้ามพรมแดน อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ (INT-02) เน้นย้ำว่า “ความร่วมมือระหว่างประเทศต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทและวัฒนธรรม”

4. การปรับปรุงกลไกการทำงาน

การพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานและระบบการประเมินผลที่เป็นรูปธรรมแสดงให้เห็นความพยายามในการยกระดับความเป็นมืออาชีพ แต่ยังคงมีความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างมาตรฐานสากลกับความยืดหยุ่นในการทำงาน ดังที่นักวิชาการ (ACA-04) กล่าวว่า “มาตรฐานต้องไม่กลายเป็นกรอบที่จำกัดนวัตกรรมและการปรับตัว”

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า องค์กรภาคประชาสังคมไทยมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในหลายมิติ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการสร้างกลไกความร่วมมือที่เป็นสถาบัน อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะด้านความยั่งยืนทางการเงินและการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดินพบว่า องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การติดตามตรวจสอบภาครัฐ การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน การผลักดันนโยบายและกฎหมาย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพองค์กร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการปรับปรุงกลไกการทำงาน องค์กรภาคประชาสังคมไทยมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในหลายมิติ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการสร้างกลไกความร่วมมือที่เป็นสถาบัน อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะด้านความยั่งยืนทางการเงิน การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี และการสร้างสมดุลระหว่างการเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐและการรักษาความเป็นอิสระในการทำงานมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดตั้งกองทุนสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อเสริมศักยภาพด้านธรรมาภิบาล โดยใช้เงินจากค่าปรับคดีทุจริตและเงินบริจาคที่ลดหย่อนภาษีได้
2. ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบ Real-time สำหรับการติดตามงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ เพื่อเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้
3. ควรจัดทำหลักสูตรมาตรฐานและระบบรับรองผู้ตรวจสอบภาคประชาชน เพื่อยกระดับวิชาชีพและเพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมตรวจสอบภาครัฐอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Blockchain และ AI ในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดการทุจริต

2. ศึกษาวิจัยรูปแบบการระดมทุนที่ยั่งยืน สำหรับองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินและอิสระในการดำเนินงาน

3. ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม ในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อหาแนวทางพัฒนากลไกความร่วมมือและการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพในบริบทไทย

เอกสารอ้างอิง

- Banchuk-Petrosova, O., & Madryha, T. (2024). Civil society institutions in the system of anti-corruption policy implementation. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 31(1), 190-199.
- Bannister, F., & Connolly, R. (2011). The Trouble with Transparency: A Critical Review of Openness in e-Government. *Policy & Internet*, 3(1), 1-30.
- Bauhr, M., & Grimes, M. (2022). Democracy and the challenge of anti-corruption reform: A research agenda. *Democratization*, 29(1), 3-25.
- Cucciniello, M., Porumbescu, G. A., & Grimmeliikhuijsen, S. (2017). 25 years of transparency research: Evidence and future directions. *Public Administration Review*, 77(1), 32-44.
- de Fine Licht, J. (2014). Policy area as a potential moderator of transparency effects: An experiment. *Public Administration Review*, 74(3), 361-371.
- Doig, A., & McIvor, S. (2003). The national integrity system: Assessing corruption and reform. *Public Administration and Development*, 23(4), 317-332.
- Firman, A., Rahmawati, R., & Trijayanto, D. (2024). Digital transformation in public services: The role of civil society organizations in promoting transparency. *International Journal of Civil Society and Social Change*, 9(1), 45-62.
- Galdino, K. M., Santos, E. M., & Silva, R. F. (2023). Bottom-up approaches to transparency: Civil society networks in Latin America. *Third World Quarterly*, 44(2), 351-369.

- Grimmelikhuijsen, S., & Meijer, A. J. (2014). Effects of transparency on the perceived trustworthiness of a government organization: Evidence from an online experiment. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 24(1), 137-157.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- Hood, C. (2006). Transparency in historical perspective. In C. Hood & D. Heald (Eds.), *Transparency: The key to better governance?* (pp. 3-23). Oxford University Press.
- Kamwela, J. M. (2022). The role of civil society organizations in promoting transparency and accountability in Tanzania. *African Journal of Public Sector Development and Governance*, 5(1), 89-104.
- Kashukeeva-Nusheva, V. (2024). Building citizen capacity for local governance oversight: Case studies from Southeast Europe. *Journal of Civil Society*, 20(1), 1-18.
- Meijer, A. (2009). Understanding modern transparency. *International Review of Administrative Sciences*, 75(2), 255-269.
- Meijer, A. (2012). Understanding the complex dynamics of transparency. *Public Administration Review*, 72(S1), S429-S439.
- O'Neill, O. (2006). Transparency and the ethics of communication. In C. Hood & D. Heald (Eds.), *Transparency: The key to better governance?* (pp. 75-90). Oxford University Press.
- Ofosu-Peasah, G. (2023). Funding challenges and organizational capacity of civil society organizations in developing countries. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 34(4), 789-803.
- Pathmanand, U. (2001). Globalization and democratic development in Thailand: The new path of the military, private sector, and civil society. *Contemporary Southeast Asia*, 23(1), 24-42.

- Piotrowski, S. J. (2007). *Governmental transparency in the path of administrative reform*. State University of New York Press.
- Pongsapan, R. (2000). *Civil society in Thailand: A study of civic groups in urban development*. Institute of Southeast Asian Studies.
- Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding governance: Policy networks, governance, reflexivity and accountability*. Open University Press.
- Romero, M. (2023). Digital technologies and civil society: Leveraging big data and AI for public accountability. *Government Information Quarterly*, 40(3), 101785.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge University Press.
- Ruvalcaba-Gomez, E. A., & Renteria, C. (2020). Contrasting paths to transparency: Civil society's role in open government initiatives. *International Review of Administrative Sciences*, 86(4), 762-779.
- Stiglitz, J. E. (1999). *On liberty, the right to know, and public discourse: The role of transparency in public life*. Oxford Amnesty Lecture.
- UNDP. (1997). *Governance for sustainable human development*. United Nations Development Programme.
- Ungsuchaval, T., & Ariyasirichot, K. (2023). Evolution of civil society organizations in Thailand: From grassroots movements to institutional partners (1960-2022). *Journal of Contemporary Asia*, 53(3), 447-469.
- Weber, M. (1922). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.
- World Bank. (1992). *Governance and development*. The World Bank.
- Worthy, B. (2017). *The politics of freedom of information: How and why governments pass laws that threaten their power*. Manchester University Press.